

4. Sumets, O. M. (2005), *Strategiya pidpriemstva. Teoriya, situatsii, prikladi* [Strategy of the enterprise. theory, situation, examples], Profesional, Kyiv, Ukraine.
5. Shveyder, Y.A. and Sharov, A.A. (2004), *Sistemy i modeli* [Systems and models], Nauka, Moscow, Russia.
6. Kvasniiska, R.S. and Dzhereleyko, S.O. (2008), «Budgeting in the enterprise: the essence and the basic prerequisites of effective application», *Visnik Khmel'nitskogo Natsionalnogo Universitetu*, vol.5, pp.54-56.
7. Melnik, O.G. (2009), «Methods budget planning», *Finansy Ukrainy*, vol.12, pp.37-46.
8. Cherep, O.G. and Stremidlo, O.J. "The role of the budget and budgeting process in enterprise management", *Bjuletен Mizhnarodnogo Nobelevskogo ekonomichnogo forumu*, vol.1, pp.445-451.
9. Dzhaj, K. Shym and Sigel, D.G. (1998), *Osnovy kommercheskogo budzhetirovaniya* [The Basics commercial budgeting], Pergament, Sankt Peterburg, Russia.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Бусарєв В'ячеслав Валентинович, аспірант кафедри менеджменту в будівництві,
Київський національний університет будівництва й архітектури
v-busarev@mail.ua

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Бусарев Вячеслав Валентинович, аспирант кафедры менеджмента в строительстве,
Киевский национальный университет строительства и архитектуры
v-busarev@mail.ua

DATA ABOUT THE AUTHOR

Busarev Vyacheslav, postgraduate student of the Department of management in construction,
Kyiv national University of construction and architecture
v-busarev@mail.ua

УДК 37.014:373

ПРАКТИКА ФІНАНСУВАННЯ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ З МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ**Бучковська Я.Г.**

Предмет, мета роботи. В сучасних умовах практично все фінансування дошкільної освіти здійснюється з місцевих бюджетів. Упродовж останніх років частка видатків на дошкільну освіту з місцевих бюджетів перевищувала 99% усіх фінансових ресурсів, що спрямовуються на надання дошкільної освіти. З метою ґрунтовного дослідження практики фінансування дошкільної освіти в Україні, подальший аналіз доцільно сконцентрувати на фінансуванні дошкільної освіти з місцевих бюджетів. Це дасть змогу більш детально з'ясувати основні проблеми фінансового забезпечення дошкільної освіти та розуміти ключові недоліки використання бюджетних коштів на дошкільну освіту.

Методологія проведення роботи. У процесі проведеного дослідження використано методи емпіричного пізнання, групування, порівняння, аналізу, синтезу, спостереження і графічного аналізу.

Результати роботи. В статті проведено аналіз фінансування дошкільної освіти з місцевих бюджетів у розрізі загального і спеціального фондів, розглянуто практику залучення добровільних благодійних внесків, їх переваги та недоліки. З'ясовано проблеми видатків місцевих бюджетів на дошкільну освіту та вказано на причини, що їх зумовлюють.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані місцевими фінансовими органами, дошкільними навчальними закладами, управліннями освіти місцевих державних адміністрацій та місцевих рад, Міністерством освіти і науки України.

Висновки. Практиці фінансування дошкільної освіти притаманні суттєві недоліки, що призводять до значних проблем у доступності та якості послуг дошкільної освіти. Це негативно позначається на реалізації важливих пріоритетів гуманітарного розвитку країни.

Ключові слова: дошкільна освіта, дошкільний навчальний заклад, місцевий бюджет, фінансування, загальний фонд, спеціальний фонд, благодійні внески.

ПРАКТИКА ФИНАНСИРОВАНИЯ ДОШКОЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ С МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ**Бучковская Я.Г.**

Предмет, цель работы. В современных условиях практически все финансирование дошкольного образования осуществляется из местных бюджетов. В последние годы доля расходов на дошкольное образование из местных бюджетов превышала 99% всех финансовых ресурсов, направляемых на предоставление дошкольного образования. С целью основательного исследования практики финансирования дошкольного образования в Украине, дальнейший анализ целесообразно сконцентрировать на финансировании дошкольного образования из местных бюджетов. Это позволит более детально выявить основные проблемы финансового обеспечения дошкольного образования и выявить ключевые недостатки использования бюджетных средств на дошкольное образование.

Методология проведения работы. В процессе проведенного исследования использованы методы эмпирического познания, группировки, сравнения, анализа, синтеза, наблюдения и графического анализа.

Результаты работы. В статье проведен анализ финансирования дошкольного образования из местных бюджетов в разрезе общего и специального фондов, рассмотрена практика привлечения добровольных благотворительных взносов, их преимущества и недостатки. Выявлено проблемы расходов местных бюджетов на дошкольное образование и указано на причины, которые их обуславливают.

Область применения результатов. Результаты исследования могут быть использованы местными финансовыми органами, дошкольными учебными заведениями, управлениями образования местных государственных администраций и местных советов, Министерством образования и науки Украины.

Выводы. Практике финансирования дошкольного образования присущи существенные недостатки, приводящие к значительным проблемам в доступности и качестве услуг дошкольного образования. Это негативно сказывается на реализации важных приоритетов гуманитарного развития страны.

Ключевые слова: дошкольное образование, дошкольное учебное заведение, местный бюджет, финансирование, общий фонд, специальный фонд, благотворительные взносы.

FINANCING THE PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS FROM LOCAL BUDGETS

Buchkovska Ya.G.

Subject, purpose of work. In modern conditions almost all pre-school education financing is carried out by local budgets. In recent years, the share of expenditures on pre-school education from local budgets has exceeded 99% of all the funds directed to provide pre-school education. In order to study the practice of financing the pre-school education in Ukraine thoroughly, further analysis should be concentrated on financing the pre-school education from local budgets. This will allow to find out the main problems of financial support of preschool education in details and understand the key disadvantages of using budget funds for pre-school education.

Research Methodology. During the research the methods of empirical knowledge, grouping, comparison, analysis, synthesis, monitoring and graphical analysis have been used.

Results. The paper analyzed the financing of pre-school education from local budgets in terms of general and special funds, considered the involving of voluntary donations, their advantages and disadvantages. The problems of local spendings on pre-school education have been found out and the reasons that cause them have been specified.

Application field of results. The results of the study can be used by local financial authorities, pre school educational institutions, education departments of local state administrations and local councils, the Ministry of Education and Science of Ukraine.

Conclusions. Practice of pre-school education has significant deficiencies that lead to considerable problems in the availability and quality of preschool education. This affects the implementation of important priorities of humanitarian development.

Key words: preschool education, preschool educational institution, local budget, financing, general fund, special fund, donations.

Актуальність дослідження. Українське суспільство традиційно приділяє велику увагу розвитку освіти в країні та можливості одержувати освітні послуги широкому колу населення. В системі цінностей населення забезпечення дитини дошкільною освітою посідає одне з провідних місць. Розвиток дошкільної освіти в Україні визначається багатьма чинниками, серед яких система фінансування є основним. Ключове значення при цьому має економічна могутність країни, спроможність національної економіки забезпечувати суспільні потреби достатніми фінансовими ресурсами. Від побудови і функціонування системи фінансування дошкільної освіти безпосередньо залежать можливості суб'єктів надання дошкільних освітніх послуг. З іншого боку на функціонування дошкільної освіти впливають суспільні запити, які частково трансформуються через політичні та бюрократичні процедури в управлінські рішення що регламентують цю сферу діяльності.

Ступінь дослідження даної проблеми вченими. Окресленим проблемам розвитку сучасної системи освіти приділяють увагу такі вчені, як В. Андрущенко, І. Вакарчук, В. Кремень, О. Ляшенко, С. Ніколаєнко; питанням вдосконалення системи її фінансування – І. Кичко, В. Буковинський, Т. Боголіб, Є. Красняков та ін.

Предметом дослідження є практика фінансування дошкільної освіти у розрізі видів місцевих бюджетів України.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні системи видатків місцевих бюджетів на дошкільну освіту та з'ясуванні основних проблем, які виникають в умовах обмеженого їх обсягу та пошуку альтернативних джерел її фінансування.

Завданнями дослідження є вивчення динаміки, складу і структури видатків місцевих бюджетів на дошкільну освіту та особливостей залучення коштів загального і спеціального фондів відповідних бюджетів.

У процесі роботи було використано **метод** кабінетного дослідження, який передбачає проведення аналізу відкритих джерел – нормативно-правових актів, даних місцевих бюджетів.

Постановка проблеми. Тенденції розвитку дошкільної освіти в Україні впродовж останніх років були доволі неоднозначними. Країна одержала у спадок від командно-адміністративної системи доволі розвинуту систему дошкільної освіти, яка чітко була вмонтована в сферу радянської освіти. Система фінансування передбачала джерела фінансування та відповідала умовам радянської епохи. Тобто основні завдання зводилися до виділення коштів з метою забезпечення утримання дошкільних навчальних закладів. З тих пір в Україні відбулися кардинальні зміни в національній економіці, а також суспільно-політичному житті. Зазначені перетворення не могли не позначитися на системі фінансування дошкільної освіти і визначають необхідність нарощення обсягу уже існуючих джерел, пошуку додаткових та напрямів ефективного їх використання.

Результати дослідження. Динаміка видатків місцевих бюджетів на дошкільну освіту впродовж 2009–2013 рр. мала яскраво виражений позитивний характер. Так, якщо в 2009 р. обсяг таких видатків становив 7 862,4 млн. грн., то в 2013 р. він дорівнював 14 867,9 млн. грн., або в 1,9 рази більше. Визначальний вплив на розподіл видатків на дошкільну освіту в Україні між різними ланками бюджетної системи має законодавче закріплення видатків за певними видами бюджетів. Так, відповідно до Бюджетного кодексу України видатки на дошкільну освіту не зараховано до складу видатків, які здійснюються з Державного бюджету України, а, отже, їхнє здійснення може здійснюватися з місцевих бюджетів [1]. Здійснення видатків на дошкільну освіту між тим чи іншим видом місцевих бюджетів залежить від побудови системи фінансового вирівнювання. Згідно чинного законодавства, видатки на дошкільну освіту враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів бюджетів сіл, їх об'єднань, селищ, міст районного значення, з міських бюджетів міст республіканського АР Крим та обласного значення, а також міських бюджетів Києва та Севастополя. Отже, здійснення видатків на дошкільну освіту законодавством покладено на бюджети місцевого самоврядування. Це загалом можна оцінити як позитивне явище, оскільки послуги дошкільної освіти мають малий ареал доступності, який зазвичай не перевищує розмір населеного пункту. З огляду на це, мешканці населеного пункту та органи місцевого самоврядування несуть основне фінансове навантаження щодо фінансування системи дошкільної освіти та мають приймати участь в управлінні відповідними фінансовими ресурсами. Втім сьогодні спостерігаються великі проблеми з формуванням сільських бюджетів, дещо менші селищних бюджетів та міських бюджетів міст районного значення. У зв'язку з цим переважна частка цих місцевих бюджетів формується за рахунок міжбюджетних трансфертів. Це негативно впливає на повноцінну реалізацію наявного потенціалу ефективної участі, зокрема, споживачів бюджетних послуг в управлінні бюджетним процесом [2, с. 58]. Крім цього, таке становище негативно позначається на фінансовому становищі органів місцевого самоврядування через те, що часто обсяги одержаної дотації вирівнювання не покривають фактичних видатків, пов'язаних із виконанням делегованих державою повноважень.

У складі місцевих бюджетів найбільше навантаження щодо здійснення видатків на дошкільну освіту покладено на бюджети міст республіканського (АР Крим) значення та обласного значення. Впродовж 2009–2013 рр. з цих бюджетів було здійснено більше, ніж половина усіх видатків місцевих бюджетів на дошкільну освіту. Проте частка бюджетів міст республіканського (АР Крим) значення та обласного значення у видатках місцевих бюджетів на дошкільну освіту мала деяку тенденцію до зменшення (у 2009 р. – 53,7%, у 2013 р. – 52,1%) (табл. 1).

Тенденція до скорочення частки у видатках місцевих бюджетів на дошкільну освіту характерна також для міських бюджетів міст районного значення. Так, якщо в 2009 р. частка цих бюджетів становила 10,1%, то до 2013 р. вона поступово скоротилася до 9,8%. Варто зазначити, що скорочення часток згаданих вище бюджетів супроводжувалося значним зростанням обсягів видатків.

Таблиця 1. Обсяги видатків на дошкільну освіту в розрізі видів місцевих бюджетів України в 2009–2013 рр., млн. грн.

Види бюджетів	Показник	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
міські бюджети міст Києва та Севастополя	обсяг, млн. грн.	655,8	862,9	964,8	1 237,1	1 295,0
	частка, %	8,3%	9,0%	8,7%	8,9%	8,7%
бюджети міст республіканського (АР Крим), обласного значення	обсяг, млн. грн.	4 219,4	5 076,0	5 821,1	7 219,2	7 748,5
	частка, %	53,7%	52,7%	52,2%	52,1%	52,1%
районні бюджети	обсяг, млн. грн.	120,6	144,1	161,3	208,9	231,8
	частка, %	1,5%	1,5%	1,4%	1,5%	1,6%
бюджети міст районного значення	обсяг, млн. грн.	790,4	956,7	1 101,4	1 364,4	1 457,7
	частка, %	10,1%	9,9%	9,9%	9,8%	9,8%
селищні бюджети	обсяг, млн. грн.	722,8	873,9	1 031,4	1 274,3	1 347,7
	частка, %	9,2%	9,1%	9,2%	9,2%	9,1%
сільські бюджети	обсяг, млн. грн.	1 353,4	1 713,8	2 070,4	2 563,6	2 787,3
	частка, %	17,2%	17,8%	18,6%	18,5%	18,7%
Всього	обсяг, млн. грн.	7 862,4	9 627,4	11 150,4	13 867,5	14 867,9
	частка, %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Складено на основі звітності Державної казначейської служби України про виконання місцевих бюджетів.

В цих умовах спостерігалось значне зростання частки видатків на дошкільну освіту сільських бюджетів та бюджетів міст Києва і Севастополя у структурі відповідних видатків місцевих бюджетів. Частка видатків сільських бюджетів зросла з 17,2% у 2009 р. до 18,7% у 2013 р., а частка видатків міських бюджетів міст Києва та Севастополя збільшилася з 8,3% у 2009 р. до 8,7% у 2013 р. (див. табл. 1). Збільшення часток цих видів місцевих бюджетів було зумовлено тим, що темпи зростання обсягів видатків на дошкільну освіту сільських бюджетів та міських бюджетів Києва і Севастополя перевищували темпи зростання видатків інших видів місцевих бюджетів.

Зміна частки різних видів місцевих бюджетів на дошкільну освіту була зумовлена відмінною динамікою їх обсягів. Як видно з рис. 1, темп росту видатків на дошкільну освіту з міських бюджетів Києва та Севастополя впродовж досліджуваного періоду мав позитивну проте нестабільну динаміку. Видатки інших видів місцевих бюджетів з року в рік зростали, до того ж таке зростання було синхронним. Це свідчить про домінування загальнодержавної політики у сфері фінансування дошкільної освіти в Україні.

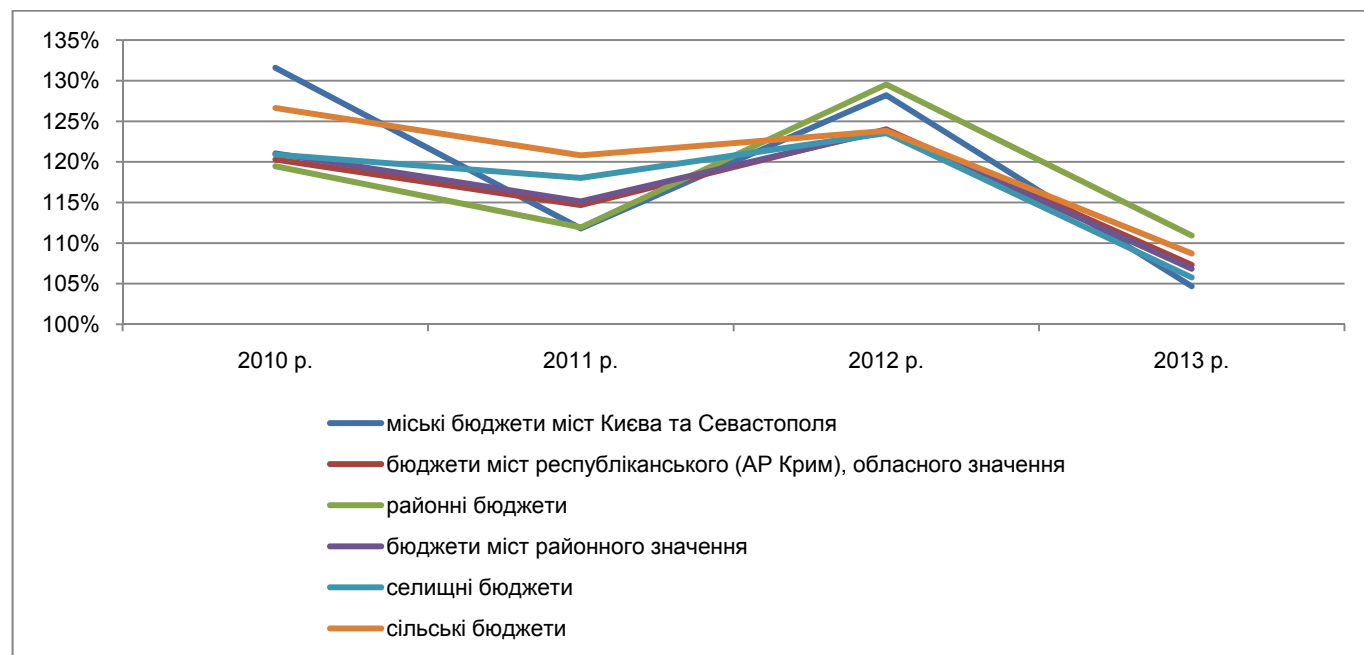


Рисунок 1. Ланцюгові темпи росту видатків місцевих бюджетів на дошкільну освіту в розрізі видів місцевих бюджетів України в 2010–2013 рр., %

Складено на основі звітності Державної казначейської служби України про виконання місцевих бюджетів.

Практика фінансування дошкільної освіти в Україні передбачає залучення коштів загального та спеціального фондів відповідних бюджетів. Джерелом здійснення видатків загального фонду є надходження загального фонду місцевого бюджету, їхній обсяг залежить від передбачених бюджетних призначень на дошкільну освіту місцевого бюджету. Ресурсом для здійснення видатків спеціального фонду слугують власні надходження дошкільних навчальних закладів, а також інших доходів спеціального фонду, що спрямовуються на дошкільну освіту.

Варто зазначити, що темпи зростання видатків, здійснених за рахунок коштів спеціального фонду значно перевищують тенденцію зростання видатків загального фонду. У 2013 р. видатки місцевих бюджетів на дошкільну освіту, здійснені з загального фонду становили 13 174,4 млн. грн., або в 1,85 рази більше порівняно з 2009 р. Видатки спеціального фонду за цей час збільшилися в 2,32 рази та досягли у 2013 р. 1 693,4 млн. грн. У структурі видатків на дошкільну освіту впродовж досліджуваного періоду значно переважала частка видатків загального фонду, проте вона мала деяку негативну тенденцію (2009 р. – 90,7%, 2013 р. – 88,6%).

Джерела власних надходжень дошкільних початкових закладів чітко передбачені чинним законодавством. Так, згідно статті 13 Бюджетного кодексу України, надано право бюджетним закладам залучати дві групи власних надходжень – надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством та інші джерела власних надходжень бюджетних установ

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

[1]. До складу першої групи належать такі підгрупи: плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю; надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності; плата за оренду майна бюджетних установ та надходження бюджетних установ від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого майна).

Найважливіше значення серед надходжень від плати за послуги для фінансування дошкільної освіти має плата за послуги що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю. Чинні нормативно-правові акти чітко визначають склад послуг, які можна надавати на платній основі. Так, Постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 796 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності» передбачено, що до платних послуг належить проведення понад обсяги, встановлені навчальними планами, з видачею або без видачі відповідних документів про освіту курсів, гуртків, факультативів (зокрема, іноземних мов, комп'ютерної підготовки, гри на музичних інструментах, хореографії, образотворчого мистецтва, стенографії, машинопису, крою та шиття, оздоблення приміщень, агротехніки, зоотехніки, підготовки водіїв) за науковим, технічним, художнім, туристичним, екологічним, спортивним, оздоровчим та гуманітарним напрямками, семінарів, практикумів з підготовки кадрів для дитячого та молодіжного туризму [3]. Слід зазначити, що згідно зі статтею 53 Конституції України передбачено, що держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної [4]. Рішенням Конституційного суду чітко передбачено, що громадяни повинні мати можливість здобувати дошкільну освіту у державних і комунальних навчальних закладах без оплати, тобто без внесення плати у будь-якій формі за освітні послуги, відповідно до державного стандарту [5]. На нашу думку, таке обмеження є цілком прийнятним зважаючи на властивості освітніх послуг для раннього віку дитини та необхідність дотримання основоположних принципів щодо забезпечення доступності таких послуг. Таким чином, надання платних освітніх послуг в дошкільних навчальних закладах державної і комунальної форм власності обмежені, оскільки освітні послуги в здебільшого надаються відповідно до затверджених державних стандартів. В таких умовах, чи не єдиною послугою, яку можна надавати на платній основі є забезпечення харчуванням дітей у державних і комунальних дошкільних навчальних закладах з частковою оплатою відповідно до законодавства. До того ж Законом України «Про дошкільну освіту» чітко передбачено, що батьки або особи, які їх замінюють, вносять плату за харчування дітей у державному та комунальному дошкільному навчальному закладі у розмірі, що не перевищує 50% (у міській місцевості) та 30% (у сільській місцевості) від вартості харчування на день [6].

Більший розмір плати за харчування у міських населених пунктах, ніж у сільських є основним чинником того, що частка видатків спеціального фонду у міських бюджетах є дещо більшою порівняно з сільськими та селищними бюджетами (рис. 2). Значно вищою, порівняно з іншими видами місцевих бюджетів є лише частка видатків спеціального фонду в міських бюджетах Києва та Севастополя. На нашу думку, це пов'язано, насамперед, з тим, що саме в міських населених пунктах більша наповнюваність дошкільних навчальних закладів, і, відповідно, у структурі видатків більша частка видатків на харчування дітей, які, здійснюються зі спеціального фонду, оскільки відшкодовуються батьками.

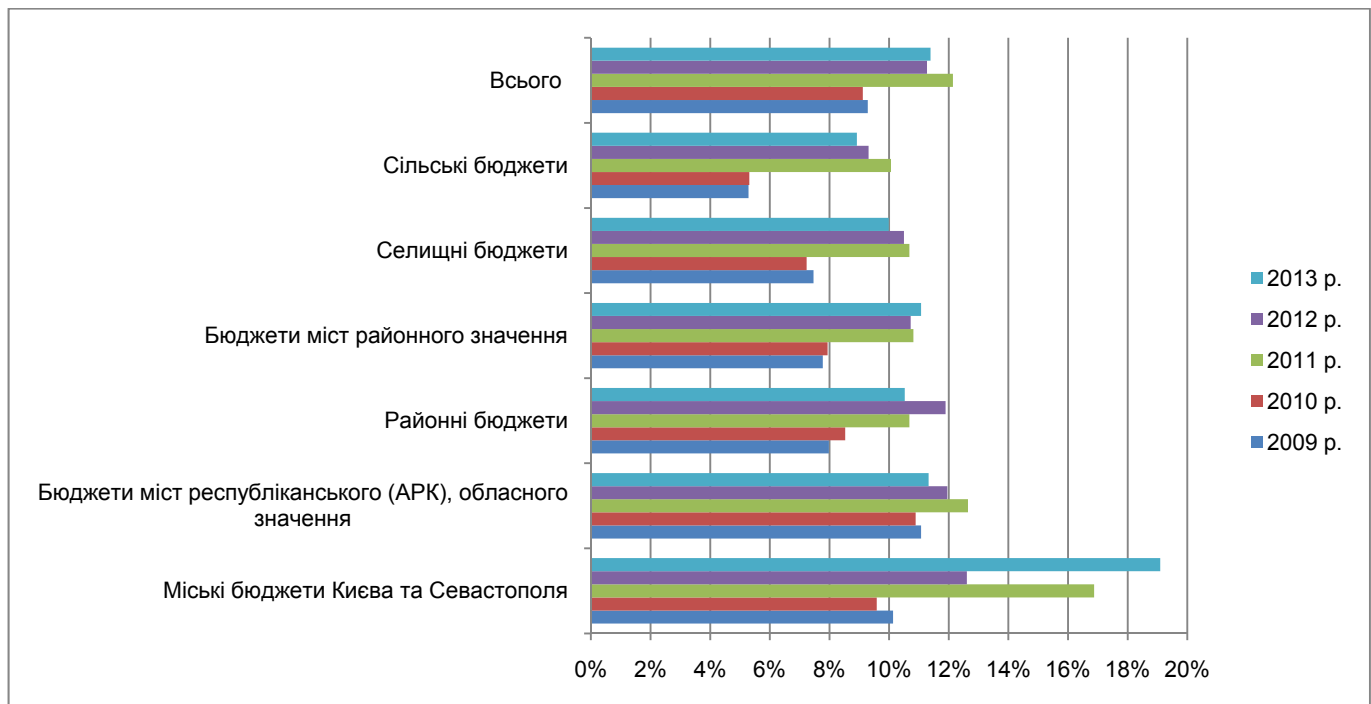


Рисунок 2. Динаміка часток видатків спеціальних фондів різних видів місцевих бюджетів України в 2009–2013 рр., %
Складено на основі звітності Державної казначейської служби України про виконання місцевих бюджетів.

Варто звернути увагу на певні відмінності часток ресурсів загального та спеціального фондів місцевих бюджетів у складі видатків на дошкільну освіту в розрізі різних регіонів України. Наприклад, частка ресурсів спеціального фонду в місті Києві в 2013 р. становила 19,1%, в той час, коли частка таких видатків в Івано-Франківській області становила 7,6%. Такі явища, на нашу думку, можна пояснити насамперед тим, що окремі регіони мають значно більші можливості для формування, зокрема, бюджету розвитку місцевого бюджету, що слугує важливим джерелом здійснення видатків, у тому числі, на дошкільну освіту. Через це в зазначених регіонах більша частка видатків здійснюється саме зі спеціального фонду місцевих бюджетів.

Виходячи з результатів проведеного дослідження, практика формування фінансових ресурсів дошкільної освіти засвідчує обмеженість джерел фінансування закладів. Надання послуг дошкільної освіти фінансується за рахунок загального фонду місцевого бюджету, а залучення ресурсів споживачів освітніх послуг обмежується частковою оплатою послуг харчування.

Послугам дошкільної освіти притаманні властивості приватних благ, оскільки безпосередні споживачі послуг одержують чималі вигоди. Відсутність структуризації послуг, які надають дошкільні освітні заклади та виокремлення тих, які здебільшого генерують приватні вигоди стає на заваді повноцінного залучення джерел споживачів таких послуг. Відповідно це позбавляє

систему дошкільної освіти перевага властивих механізму фінансуванню діяльності ринкових суб'єктів, а саме мотивів надавачів послуг до поліпшення їхньої якості, а споживачів – до оцінки їхньої реальної вартості та більш раціонального вибору. Це також призводить до відсутності необхідної гнучкості у пропозиції різноманітних послуг закладами дошкільної освіти та в результаті наявності незадоволеного попиту на послуги щодо догляду та вихованні дітей. Наприклад, сьогодні відсутня практика надання комплексу послуг дошкільної освіти в домашніх умовах, не практикується також надання послуг догляду за дітьми у вихідні дні або в пізній час, забезпечення короткострокового перебування дітей в дошкільних закладах тощо.

Загалом практика фінансування всього комплексу послуг, які надають заклади дошкільної освіти майже повністю бюджетними коштами призводить до обмеженості фінансових ресурсів, що спрямовуються на дошкільну освіту та, відповідно, до погіршення її якості, а також до необґрунтованого збільшення перерозподілу фінансових ресурсів через бюджет та інших негативних наслідків від перерозподілу бюджетних коштів. В таких умовах, для фінансування дошкільної освіти залучають джерела другої групи надходжень спеціального фонду, які включають підгрупу 1 – благодійні внески, гранти та дарунки та підгрупа 2 – кошти, що отримують бюджетні установи від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів, у тому числі заходів з відчуження для суспільних потреб земельних ділянок та розміщених на них інших об'єктів нерухомого майна, що перебувають у приватній власності фізичних або юридичних осіб [1]. На нашу думку, залучення благодійних внесків для фінансування дошкільної освіти є доволі негативним явищем, оскільки переважно така діяльність відбувається з примусу до батьків. Так, нерідко умовою зарахування в переважну частину рівненських дошкільних освітніх закладів було сплата благодійного внеску у розмірі від 500 грн. до 1500 грн. [7]. Схожа ситуація спостерігається також в інших населених пунктах, особливо в тих, яких спостерігається черга на прийом дитини в дитячий садок, а кількість наявних місць значно менша, ніж кількість дітей, які відвідують дошкільні освітні заклади [8].

Варто зазначити, що сплата так званих «благодійних внесків» відбувається не лише при зарахуванні дитини до дошкільного закладу, але й впродовж навчання в закладі, а величина внесків в окремих закладах сягає 50 грн. в місяць [9]. На цьому фоні нерідко трапляються випадки різноманітних зловживань під час одержання цих внесків, серед яких нерідкими є випадки одержання таких коштів посадовими особами дошкільних закладів без відповідного обліку, що створює сприятливі умови для неналежного використання та звітування [10].

Таким чином, практика зарахування благодійних внесків від батьків дошкільними навчальними закладами, засвідчує, що в цьому разі важко встановити їх пряму залежність сплачених благодійних внесків із обсягом та якістю отриманих послуг [11, с. 175]. При цьому по суті відбувається плата за весь комплекс послуг, у тому числі тих, які мають ознаки суспільних благ, без урахування спроможності та матеріального становища одержувачів послуг. Оплата за спожиті суспільні послуги шляхом внесення однакового розміру плати споживачів послуг по суті нагадує подушний податок - один з найбільш соціально несправедливих в історії оподаткування. Варто зазначити, що обсяг благодійних внесків, одержаних установами, що надають послуги дошкільної освіти, який відображений у звітності є незначним порівняно з іншими джерелами фінансування, проте має тенденцію до збільшення. Обсяг інших власних надходжень, які складаються переважно з благодійних внесків у місцевих бюджетах Тернопільської області за період з 2009 р. по 2013 р. зріс з 988,7 тис. грн. до 2 755,9 тис. грн., або в 2,8 рази, а їхня частка в усіх доходах збільшилася з 0,7% до 1,1% (табл. 2).

Таблиця 2. Динаміка власних надходжень дошкільних освітніх закладів, що утримуються за рахунок місцевих бюджетів у Тернопільській області в 2009–2013 рр.

Рік	Одиниця виміру	Міський бюджет міста обласного значення	Міські бюджети міст районного значення	Селищні бюджети	Сільські бюджети	Всього
Плата за послуги						
2009 р.	тис. грн.	4 350,4	2 306,5	708,9	990,1	8 355,8
	%	10,2%	5,4%	4,8%	2,3%	5,8%
2010 р.	тис. грн.	4 970,1	2 868,4	978,2	1 208,5	10 025,3
	%	9,9%	5,6%	5,6%	2,2%	5,8%
2011 р.	тис. грн.	4 863,0	3 454,2	1 109,5	1 662,1	11 088,7
	%	8,8%	6,2%	5,4%	2,4%	5,5%
2012 р.	тис. грн.	5 157,2	4 150,2	1 121,7	1 722,8	12 151,9
	%	8,0%	5,9%	4,8%	2,0%	5,0%
2013 р.	тис. грн.	5 405,9	3 912,4	1 227,2	1 911,3	12 456,8
	%	7,2%	5,3%	4,9%	2,2%	4,8%
Інші власні надходження						
2009 р.	тис. грн.	220,1	58,6	269,5	440,4	988,7
	%	0,5%	0,1%	1,8%	1,0%	0,7%
2010 р.	тис. грн.	373,0	83,5	238,6	507,8	1 202,9
	%	0,7%	0,2%	1,4%	0,9%	0,7%
2011 р.	тис. грн.	667,5	191,1	88,3	893,6	1 840,5
	%	1,2%	0,3%	0,4%	1,3%	0,9%
2012 р.	тис. грн.	1 190,6	449,7	49,5	935,9	2 625,6
	%	1,8%	0,6%	0,2%	1,1%	1,1%
2013 р.	тис. грн.	1 616,6	350,4	33,0	756,0	2 755,9
	%	2,2%	0,5%	0,1%	0,9%	1,1%

Складено на основі звітності Державної казначейської служби України про виконання місцевих бюджетів.

Зважаючи на викладене вище, зазначимо, що практика залучення благодійних внесків дошкільними освітніми закладами свідчить про те, що зниження доступності послуг відбувається нерівномірно для усіх категорій населення. Необхідність здійснювати платежі за відвідування дітей дошкільних закладів обмежує в таких послугах перш за все неможливі мешканців, що порушує основний принцип дошкільної освіти – рівність доступу. Безумовно така ситуація негативно позначається на соціальному розвитку адміністративно-територіальних одиниць, оскільки сприяє посиленню майнової нерівності в суспільстві [11, с. 175]. Таким чином, на нашу думку, вигоди, які одержують заклади дошкільної освіти є значно менші, ніж шкода, яка при цьому завдається одержувачам послуг.

Висновки. Отже, система фінансування дошкільної освіти значною мірою є відірваною від сучасних завдань гуманітарного розвитку нашої країни. В Україні спостерігається світоглядно-ціннісна криза, яка обумовлена дією щонайменше трьох чинників.

По-перше, руйнація радянської тоталітарної ідеології призвела до відчутної невизначеності у суспільній свідомості: попередня система цінностей ще повністю не зникла, а нова не сформувалася. По-друге, становлення ринкової економіки на вітчизняному ґрунті супроводжувалося різким матеріальним розшаруванням. В умовах поширення бідності та невпевненості у майбутньому задоволення повсякденних потреб виявилось головною життєвою спонукою. По-третє, в українському суспільстві процес утвердження цілісної національної ідентичності поки що далекий від завершення [12, с. 153]. Врахування цих чинників в освітній діяльності спроможне значно нівелювати їхній вплив на функціонування суспільства, а натомість розвинути властивості, які притаманні сучасним уявленням про збалансований розвиток особистості. Ключову роль у вирішенні цього завдання відіграє дошкільна освіта. Варто зазначити, що концептуальна невизначеність гуманітарної політики у роки незалежності України стала однією з причин хаотичних процесів у гуманітарному просторі країни, почасти «ручного» регулювання гуманітарної сфери, появи комплексу складних проблем [12, с. 152]. Така невизначеність в орієнтирах гуманітарного розвитку мала безпосередній вплив на функціонування дошкільної освіти та системи її фінансування. Як випливає з проведеного дослідження, фінансування дошкільної освіти не забезпечувало прогресивного розвитку цієї важливої галузі відповідно до сучасних потреб суспільства, а, здебільшого, було спрямоване на збереження досягнутого рівня розвитку дошкільної освіти та запізніле реагування на зміну демографічної ситуації. Переміни, які впродовж досліджуваного періоду відбувалися в системі фінансування дошкільної освіти стосувалися переважно зміни обсягів фінансових ресурсів, що спрямовуються на дошкільну освіту, а принципові реформи системи фінансування, які б наблизили її до умов ринкової економіки та вимог демократичного суспільства не відбулися. Безумовно це негативно позначається на результатах функціонування дошкільної освіти та її спроможності задовольняти наявні суспільні запити.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 р. : [Електронний ресурс] : Режим доступу : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print1393162468751735.
2. Розвиток бюджетного процесу в умовах економічних перетворень [С. І. Юрій, В. Г. Дем'янишин, О. П. Кириленко] : За ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина. – Тернопіль: Кондор-Видавництво, 2012. – 376 с.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 796 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися –навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності» : [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/796-2010-%D0%BF/print1383410992107354>.
4. Конституція України від 28 червня 1996 р. (зі змінами станом на 01.09.2014 р.) : [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print1383410992107354>.
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини третьої статті 53 Конституції України «держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах» (справа про доступність і безоплатність освіти). Справа № 1-4/2004 від 04.03.2004 р. : [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-04/print1384772734924619>.
6. Закон України «Про дошкільну освіту» : [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2628-14/print1359838558319828>.
7. Прохоров Ж. Благодійні внески у садках Рівного: продовження / Жора Прохоров : [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://vse.rv.ua/groshi/1369040956-blagodiyni-vneski-u-ditsadkah-rivnogo-prodovzhennya.html>.
8. Скляр С. Скільки коштують «благодійні внески» у дитсадках Житомирщини? / Світлана Скляр : [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://zt.20minut.ua/Groshi/skil-ki-koshtuyut-%C2%ABblaghodijni-vneski%C2%BB-u-ditsadkah-zhitomirshini-10409742.html>.
9. Матюшина О. Завідувачка дитсадка: У мене платять всі / Ольга Матюшина : [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.kotsubynske.com.ua/2014/04/24/%D0%B7%D0%>
10. Сергієнко В. За влаштування в дитсадок 3000 гривень «чорним налом» / Владлен Сергієнко : [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://nikorupciji.org/2014/06/27/za-vlashtuvannya-v-dytsadok-3000-hryven-chornym-nalom>.
11. Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики [Х. Н. Гізатулін, А. Л. Дуленко, І. Ю. Матюшенко та ін.]: монографія. – Х.: ФОП Александрова К. М., 2008. – 304 с.
12. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році : Щорічне послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІСД, 2013. – 576 с.

References

1. Budget Code of Ukraine № 2456-VI dated 08.07.2010 p. : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print1393162468751735.
2. S. I. Yuriy, V. G. Demianyshyn, O. P. Kyrylenko: Ed. by S. I. Yuriy, V. G. Demianyshyn. The development of the budget process in terms of economic transformations. Ternopil: Condor-Publishers, 2012. 376 p.
3. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 27 August 2010. №796 "On approving the list of paid services that can be provided by educational institutions, other agencies and educational establishments belonging to the state and municipal ownership" : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/796-2010-%D0%BF/print1383410992107354>.
4. Constitution of Ukraine of June 28, 1996 (amended of 01/09/2014 p.) : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print1383410992107354>.
5. Resolution of the Constitutional Court of Ukraine in the constitutional petition of 50 People's Deputies of Ukraine on the official interpretation of the provisions of Part 3 Article 53 of the Constitution of Ukraine, "the State provides accessibility and free pre-school, complete general secondary, vocational and higher education in state and communal educational establishments" (the case on accessible and free education). The case № 1-4 / 2004 of 04.03.2004. : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-04/print1384772734924619>.
6. The Law of Ukraine "On Preschool Education" : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2628-14/print1359838558319828>.
7. G. Prokhorov Donations in the kindergartens of Rivne: extension : <http://vse.rv.ua/groshi/1369040956-blagodiyni-vneski-u-ditsadkah-rivnogo-prodovzhennya.html>.
8. S. Sklar How much are "donations" in Zhytomyr kindergartens : <http://zt.20minut.ua/Groshi/skil-ki-koshtuyut-%C2%ABblaghodijni-vneski%C2%BB-u-ditsadkah-zhitomirshini-10409742.html>.
9. O. Matyushina The Head of kindergarten: Everyone pays in my kindergarden : <http://www.kotsubynske.com.ua/2014/04/24/%D0%B7%D0%>
10. V. Sergienko Placement in kindergarten costs 3000 hryvnias in "black cash" : <http://nikorupciji.org/2014/06/27/za-vlashtuvannya-v-dytsadok-3000-hryven-chornym-nalom>.

11. Ch. N. Hizatuliu, A.L. Dulenko, I.Yu. Matiushenko et al. *Social and economic development of Ukraine and its regions: the problems of science and practice*. Monograph. Kh. : FOP K.M. Alexandrova, 2008. 304 p.

12. *On the internal and external situation of Ukraine in 2013: Annual Address of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine*. K.: NISD, 2013. 576 p.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Бучковська Яна Георгіївна, старший викладач кафедри фінансів
ПВНЗ «Хмельницький економічний університет»
вул. Камянецька 159/2, м. Хмельницький, 29008, Україна
e-mail: bych-yana@mail.ru

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Бучковская Яна Георгиевна, старший преподаватель кафедры финансов
ЧВУЗ «Хмельницкий экономический университет»
ул. Каменецкая 159/2, г. Хмельницкий, 29008, Украина
e-mail: bych-yana@mail.ru

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Buchkovska Jana Georgiivna, Senior Lecturer of the Department of Finance
PHEE "Khmelnitsky University of Economics"
159/2, Kamyanetska St., Khmelnytsky, 29008, Ukraine
e-mail: bych-yana@mail.ru

УДК 336:334.722.8(477)

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ З ДЕРЖАВНОЮ ЧАСТКОЮ В УКРАЇНІ

Горбатенко О.А.

Предметом дослідження є розробка нових рекомендацій щодо вдосконалення управління фінансами досліджуваних товариств, а також методів підвищення ефективності управління фінансами акціонерних товариств з державною часткою в Україні.

Метою дослідження є проаналізувати діяльність акціонерних товариств, розробити рекомендації щодо вдосконалення управління фінансами досліджуваних товариств, а також знайти нові методи підвищення ефективності управління фінансами акціонерних товариств з державною часткою в Україні.

Результати дослідження свідчать про те, що ступінь одержаних результатів полягає у розробці науково-обґрунтованих рекомендацій, методів та висновків, спрямованих на підвищення ефективності управління фінансами акціонерних товариств з державною часткою в Україні.

Галузь застосування результатів: організація та проведення наукових досліджень на акціонерних товариствах, спрямованих на підвищення ефективності управління фінансами акціонерних товариств з державною часткою в Україні.

Висновки: Розвиток акціонерних товариств в Україні пов'язаний з запровадженням нових рекомендацій, методів щодо вдосконалення управління фінансами досліджуваних акціонерних товариств з державною часткою в Україні, а саме: необхідно нормалізувати поточну фінансову ситуацію, збалансувати і синхронізувати надходження і витрати їх коштів, також необхідно скоротити поточні витрати. Після цього слід вжити тактичних методів, спрямованих на досягнення фінансової рівноваги товариств в майбутньому періоді. Повна фінансова стабілізація досягається за умови, якщо акціонерні товариства з державною часткою забезпечили тривалу фінансову рівновагу. Тому стратегічний механізм захисних методів має бути спрямовано на підтримку фінансової стабільності товариств протягом тривалого періоду. З метою скорочення дефіциту власного оборотного капіталу акціонерні товариства можуть спробувати поповнити його за рахунок випуску і розміщення нових акцій і облігацій.

Ключові слова: фінансові ресурси, стратегічний аналіз, акціонерне товариство, дивідендна політика, акції, облігації, фінанси акціонерних товариств, фінансовий менеджмент, контролінг, оборотний капітал.

МЕТОДЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСАМИ АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВ С ГОСУДАРСТВЕННОЙ ЧАСТЬЮ В УКРАИНЕ

Горбатенко Е.А.

Предметом исследования является разработка новых рекомендации по совершенствованию управления финансами исследуемых обществ, а также методов повышения эффективности управления финансами акционерных обществ с государственной частью в Украине.

Целью исследования является проанализировать деятельность акционерных обществ, разработать рекомендации по совершенствованию управления финансами исследуемых обществ, а также найти новые методы повышения эффективности управления финансами акционерных обществ с государственной частью в Украине.

Результаты исследования свидетельствуют о том, что степень полученных результатов заключается в разработке научно-обоснованных рекомендаций, методов и выводов, направленных на повышение эффективности управления финансами акционерных обществ с государственной частью в Украине.

Область применения результатов: организация и проведение научных исследований на акционерных обществах, направленных на повышение эффективности управления финансами акционерных обществ с государственной частью в Украине.

Выводы: Развитие акционерных обществ в Украине связано с введением новых рекомендации, методов по совершенствованию управления финансами исследуемых акционерных обществ с государственной частью в Украине, а именно: необходимо нормализовать текущую финансовую ситуацию, сбалансировать и синхронизировать поступления и расходы их средств, также необходимо сократить текущие расходы. После этого следует принять тактические методы, направленные на достижение финансового равновесия обществ в будущем периоде. Полная финансовая стабилизация